

se pri svojih različnih narečjih eden drugiga morejo razumeti, in v slovstvu napredovati. Meklenborec in nemški Štajarc bi se ne razumela brez književne nemšine. Kdor languedoško bere ali sliši govoriti, ne bo nič umel, menil bo, da je španjsko ali italiansko, ali celo kak afrikanski jezik, če tudi književno francosko ume, in vender so Languedočani Francozi, ki rabijo sicer v slovstvu francoski književni jezik. Furlan po svojim narečju ne bo umel ne Neapolitana, ne Sardinca, ne Piemonteza, ne Rimljana, če ti svoje narečja govore; po književni italiansini pa vsi eden drugiga umejo. Kar so torej drugi narodi modro storili, moramo tudi Slovani storiti, da se bomo vsaj v učenih rečéh med sabo umeli, bodi si Slovenec ali Čeh, ali Serb ali Rus itd. Nespamet in v nebo vpijoča krivica bi bila, nam Slovanam to v greh šteti, kar se pri drugih narodih hvali. Ali sami Slovani bi ne smeli na svetu pravice imeti? Nobeden pošten in pameten, bodi si Nемеc, ali Italian, ali Francoz, ali kdor si bodi, ne bo tega Slovanam za zlo jemal in napak razlagal. Ne mara kdo poreče: „Ko bi Slovani pod eno samo krono bili, naj bi že imeli en sam književni jezik, tako pa to ne gré; naj si, če že mora to biti, toliko književnih jezikov izvolijo, pod kolikor kronami so.“ Ali pod koliko kronami in vladarji so Nemci! pod kolikimi Italiani! če že molčimo od Francozov, ki tudi v več državah stanujejo. In vender imajo vsi ti narodi vsak le en sam književni jezik. Kar je tedaj drugim narodam prav, naj bo tudi nam Slovanam. To nam tudi vsak privoši, kdor ima ljubezen do bližnjiga. „Kar sebi ne privošiš, tudi drugimu nikar ne stori“, in naspreti, „kar sebi privošiš, tudi drugimu stori“.

(Dalje sledi.)

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Koroške Bele. (V. Pl—s.) Iz tako visociga kraja, kakor Vam „Novice“ danes moje pismo doide, še morebiti niste nobeniga dopisa dobile. Pišem Vam s Kočne, velikanskiga mejaša med Krajskim in Koroškim, na katero sim iz Koroške Bele (Vellach) priplezal. Na vaš svet sim dolgo pot clo iz Dunaja sémkej storil, in tako vesele dni tu vživam v prijazni družini, da se vam moram zahvaliti za to. Naj drugi išejo tolažbe bolezin v toplicah, v katerih se truplo kuha, kakor goveje meso za kosilo, — naj dolgočasniki si zbirajo kopve, kjer se svet v politiki meša, — naj si drugi spirajo mastne trebuhe s kisló vodo pri Rogatcu, — jez povzdignem kisló vodo v Koroški Beli čez vse! Dve reči ste na svetu, ki človeka okrepčate: bistra merzla voda in čisti zrak, kot zlató. Obe ti zdravili najdeš tukaj, da boljši nikjer drugod, in zraven tega kisló vodo, ki ima veliko moč v sebi, oslabiljene ude okrepčati. Živi tukaj o lepim vremenu, da se zamoreš tudi nekoliko po gorah plaziti, in čutil se boš o enim tednu vsiga prerójeniga. Pojdi vsaki dan pod merzlo škropilnico (Tuschbad), ki je tukaj napravljena, in hvalil boš zdravilno moč vode, ki je več vredna, kakor polni piskri dražih zdravil iz apoteke! Pij vodo iz studenca številke 4. in prepričal se boš, kakošno imenitno kuhino ima natora v podzemeljskih studencih! Če k vsimu temu še prideneš tukajšno življenje prav po dobro domače brez vsih ceremonij in nepotrebne mestne lišparije — mi boš poterdil, da moj popis Koroške Bele je skozi in skozi resničen. Postrežba je vse hvale vredna; kakor da bi eden domačih bil, tukaj živiš dobro in ne predrago. Le eno samo gré želeti, da bi pri hiši tudi pripraven voz z enim ali dvema konjičama imeli, da bi ne bilo treba, prelakomnim voznikom v pést padati, kakor se je te dni mojimu bratu in g. Resarju primerilo, da sta mogla do „kajž“ peš iti, tam pa sta zadela na nekiga voznika,

ki je za kripico do Krajnja z enim samim konjem prav po judovsko 4 gold. terjal, in po dolgim barantanju za 7 dvajsetíc peljal! — To, drage Novice sim Vam namenil pisati na visoki Kočni, kjer ravno zdaj rajsko veselje vživam, da Vaši braveci zvedó, kako zadovoljin je tudi en Dnnajčan na Koroški Beli bil.

Iz Tersta. V časopisu „Triester Zeitung“ se sledeče bere: „Blizo austrianske meje se sliši iz Turškiga jok in stok kristjanov, ktere Turki na vso moč preganjajo in mučijo. V Bosni so večina prebivavcov kristjani, med kterimi je, kar se premalo porajta, skoraj polovica rimske katoljske vere. Ko bi bilo toliko prebivavcov gerških starovercov, bi bila ruska vlada gotovo že davnej se za-nje potegnila, kar je že večkrat v družih podonavskih deželah storila. Ker pa zadeva ta nadloga katoljčane, ima austrianska vlada sveto dolžnost, se krepko potegniti za silovito zatirane reveže. Vera in politika to ukažete. Bosnia je dežela, ki sega v serce Austrie. Nadležvanje roparskih trum na austrianski meji, kterimu naša vlada že dolgo prizanaša, kakor sedanje trinožko obnašanje do naših vernih bratov, je vzroka dovelj, da naša vlada resno besedo govori z razvujzdanimi sosedi. Druge vlade bi se bile že zdavnej tolikšne prilóžnosti poprijele, v to za Austrio imenitno deželo se terdno vstopiti. Nadjamo se, da cesarska vlada ne bo dalje terpela te razvujzdanosti in silovitosti, ki pravice človeštva z nogami tépta.“

Iz Krasa poleg Tersta. (J. K.....) Oznanite Novice sledečo posebno lovcam znamenito zgodbo od lovskiga Kraškiga psa, ktera óčitno kaže, da je lovski pes žival, ktera zamore silno dolgo časa brez vsiga živeža in pijače živeti. —

19. dan pretekliga mesca se podá zgorej imenovani pès na zajčji lov, pri kterim po nesreči v globočino pade, ktera meri 3 sežnje in iz ktere si pomagati mu ni bilo mogoče. Ker ga tri dni domú ni, misli njegov gospodar vès žalosten, da je že po njem. Ali vender — 14 dní je že preteklo, kar se primeri, da neki kmet blizo te globočine pride, kjer zasliši že silno slab pasji glas, — kmet gré za glasam in pride k globočini, v kteri lovskiga psa zapazi. S pomočjo tega kmeta sim jaz nesrečniga iz globočine izlekel, in se pri tej prilóžnosti óčitno prepričal, da ni bilo v ti globočini čisto nič taciga, kar bi bilo zamoglo psu za živež služiti, zakaj bila je cela globočina krog in krog gola skala suhiga kamnja, in tudi v takšnim kraji, da ni mogla nobena voda *) k nesrečnimu jetniku priteči, ki je bil že čisto kost in koža, vunder še živ. — Ta čudna zgodba tedaj óčitno priča, kako terdno je življenje ne mehkužniga lovskiga psa.

Iz Metliške okolice. Huda vremena so tudi tukajšno okrajno tako hudo zadela, da so nekteri kmetje tako obožali, da jim ni mogoče cesarskih šiber odrajtati. Revšina je tedaj zares velika! Dokler se pa ne bo na Dolenskem sploh, naj že bo po povzdigi kmetijstva ali po vpeljanju novih rokodelnih in obertnijskih naprav, revšini v okom prišlo, tudi za šole nič ne kaže, in omika ljudstva bo zavolj pomanjkanja koristnih šol vedno hirala. Med ljudstvom Metliške okolice je sedaj, žalibog! velika neznanost branja in pisanja. Ko smo bili unidan v nar lepši vasi imenovane okolice, smo pomenkovaje se v mnogoterih rečéh povedali tudi zbranim kmetam: kako se kervomok ozdravlja, kteri letos živino zlo napada. Jako ljubo jim je bilo ta poduk čuti. Povedaje, da se v „Novicah“ od živinskih bolezin in od

*) Človek in žival zamoreta veliko delj časa pomanjkanja jedi preterpeti, kakor pomanjkanja vode. Da imenovani pès v brezdnú ni nič jesti dobil, je gotovo, — da je pa po dežju v globočino dežnice dobival, to se nam saj za ta dolgi čas verjetno zdi.

mnogoterih za kmetijstvo potrebnih reči bère, in jih uprašaje: če kdo med njimi „Novice“ ima, mi obstojé s sramoto, da u celi vasi ni nobenega, da bi brati znal! In kakor je tukaj, malo boljši je u Metliki; ako se množica uradnikov, duhovnov in kakih 15 ali 20 mestnih izvzame, se zna človek po tem z lučjo iskati, ki bi brati in pisati znal!

Iz Smelednika. Naša nova cerkev je dokončana; nabralo se od dobrotnikov blizo 1000 gold.; ker bojo ti kakor tudi drugi radi zvedili, kdaj da bo blagoslovjena (žegnana), jim povémo, da bo to obhajilo o nedeljo teden, na sv. Jerneja dan.

Iz Ljubljane. Slišali smo, da je maršal Radecki že polovico kupščine, namreč 30,000 gld. poslal za grad pod Turnam; po tem takim je kup sklenjen, kteriga smé Ljubljansko mesto zares veselo biti. Govori se tudi, da misli Radecki Paglaruccitov grad kupiti; kaj pa je na tem resnice, ne vémo. Ker ravno od pod Turna govorimo, nam v misel pride „Rosenbach“ in „Rosenbacherberg“, da smo unidan na Vačah prav dobro slovensko imé za „Rosenbach“ zvedili, kteriga scer nerodno „cvetliški potok“ imenovati slišimo. Na Vačah je prijetna visočina s lepim pogledam krog in krog, ki se rožnica (rožnca) imenuje: roža je slovenska beseda, kakor Rose nemška, rosa latinska, la rosa laška itd. Prav primerno zamoremo tedaj z eno besedo Rosenbach „rožnico“ imenovati, in Rosenbach oder Rosenbacher Berg le v tem ločiti, da rečemo: „gremo na rožnico (am Berg), gremo pod rožnico (unten am Bach). — 25. dan tega mesca se bojo začele spet porotne sodbe v Ljubljani; predsednik bo c. k. nadsodije svetovavec žl. g. Coppini, njega namestnik c. k. deželne sodije svetovavec, g. Schmalz. V nemškem Ljublj. časniku so že trikrat naznanjene imena 36 porotnikov, 9 pa namestnikov, ki so po srečki (lozu) za prihodnje porote določeni. V slovenskim časniku, čeravno veljá za vradni list, ne stoji ne besedice tega iménika. Vse se čudi, da se slovenski vradni list tako na stran postavlja, da je tak siromak vradnih naznanil! In vunder stoji v omenjenim iméniku mnogo imén tacih porotnikov, ki nemškiga časnika ne beró in mende tudi nemško ne umejo. — Gosp. dr. Ahačič se je v zadevah v poslednji poroti k smerti obsojeniga Dolinarja in na 10 let v teško ječo obsojeniga Polca, ki sta c. k. vikši sodijo na Dunaji za overženje Ljubljanske razzsodbe prosila, na poklic imenovane sodije kot zgovornik na Dunaj podal, kjer bo 14. dan t. m. pri vikši sodii v ti zadevi poslednja obravnava; g. dohtar je prepričan, da ne bo nič opravil, ker se v Ljubljanski porotni sodbi ni nobena taka napaka zgodila, ktera bi utegnila biti veljaven vzrok za overženje Ljublj. sodbe. — Nove volitve mestnih odbornikov v Ljubljani bojo 16., 21. in 26. t. m.; razglas mestniga župana v današnji „dokladi“ to na dalje razloží; čeravno zna biti, da se poprejšni odborniki vnovič izvolijo, bo vunder treba nekoliko novih odbornikov namésto tistih, ki so se temu opravlilstvu popolnoma odpovedali; naj si volivci po svojim lastnim prepričanju izberó za mestni prid skerbne in delavne možé. — Nasprotniki pasjiga davka se po mestu govorico zatrosili, da je ministerstvo imenovani davk ovérglo; to pa ni res, ampak c. k. deželno poglavarstvo je le županii velélo vzroke in podpornje razložiti za vpeljavo te naklade, ktera mora, kakor vsaka neredna naklada, po §. 68. Ljublj. žup. postave poprej višji dovoljenje dobiti. Poglavná podpora za vpeljavo tega davka pa je, kakor povsod, kjer je ta davk vpeljan, tudi tukaj pomanjkanje dohodkov, z oziram na óčitno potrebo, število nepotrebnih in nevar-

nih psov pomanjšati. — Spet se je zapazilo tukaj več ponarejenih starih bankovcov po 10 gold., ki so razun tega, da nimajo vodniga znamnja v popirju, tako umetno narejeni, da jih je kaj teško od pravih razločiti. Dobro naj tedaj pogleda vsakdo, ki prejme desetinko stare baže, da ne bo goljufan! — Ker se je dr. Zof, za Radoljski kanton izvoljeni zdravnik, ti službi odpovedal, pride nek na njegovo mesto dr. Bešek; v Čer-nomlji pa dr. Mahorčič. — Za vodija policije ostane v Ljubljani g. dr. Uhrer z naslovam kronovinskiga svetovavca 2. reda; za nadkomisarja je g. Gariup izvoljen, za komisarja pa g. Vidic.

Novičar iz mnogih krajev.

Cesar so prišli že 9. t. m. na Dunaj nazaj; niso šli v Galicio, ampak le v Išelske toplice; potovanje v Galicio in na Laško je na jesen odloženo. — Horvaško-slavonskim graničarjem je dovoljeno 100,000 centov morske soli po 2 gold. 7 kr. cent, — banaško-serbskim pa 30,000 cent. kamnitne soli po 3 gold. in pol. Koliko te soli bo dobil vsak ondašnjih prebivavcov, bo posebna postava naukazala. — Okoli 100,000 gold. Košutovih dvajsetic je prišlo unidan v Dunajsko denarno kovnico, ktere je Serbska vlada naši za prejeto sol plačala. — Ban Jelačić je pisal unidan Omer Pašatu, da naj se usmili zatiranih kristjanov v Bosni na Turškim; Omer Paša je nek ojstro ukazal, da ima neusmiljeno zatiranje jenjati. — Na Laškim, zlasti v Milani in Veroni, so zapazili močne priprave k novim prekucijam, posebno med plemenitaži; armada je noč in dan pripravljena, vstajo zatreti. Na vprašanje: ali ima Radecki zadosti armade na Laškim, je nek odgovoril: da je ima popolnoma zadosti, Lombarško-Veneško deželo v miru obderžati. — V hudi zadregi je pa Rimska vlada z nepokojneži, ktera zadrega je toliko veči, ker ste si Rimska in Piemonteška vlada navskriž. — Strašne povodnje, kakoršnih si ljudje v takošni obširnosti ne pomnijo, so bile zadnji dan pretečeniga, in pa perve dni tega mesca v mnogih deželah Nemškiga, Tiroljskiga, Sedmograškiga, Francoskiga; mesta in vasi so stale v vodi, veliko ljudi in živine je vtonilo, grozna škoda se je po polji zgodila. — V Novim mestu blizo Dunaja je 8. t. m. pogorelo okoli 100 podov in magazinov z blagam in s žitam vred. Koldvor, ki je blizo zraven, je bil v veliki nevarnosti. — Goveja kuga, ki je jela na Ogerskim nehovati, se je hujsi začela na Marskim. — Tudi na Českim so začeli več premajhnih županij v eno združevati. — Na Prajsovskim je ojstra postava dana, nedeljo in praznike praznovati; kdor o nedeljo na polju dela, mora 5 tolarjev kazni plačati. — V Londonu se je vstanovila družba, ktere udje ne jedó mesa in ne pijejo vina, ne žganja. 1. dan tega mesca je imela shod; pri kosilu brez vsiga mesovja, je pila na zdravje kraljici — mleko. Ali upati ni, da bi ta družba močna postala, ker ima še le 718 udov v tako velikim mestu!

Tisti učenci podkovijske šole

v Ljubljani, ki so kovači in ki mislijo prihodnje šolsko leto v to šolo priti, naj skusijo, da pridejo že o začetku prihodnjiga mesca septembra, da se poprej dostojno pripravijo za začetek šole, ki bo začela 6. oktobra.

Popravki.

V poslednjim listu Novic v pazki »narodske pesmi«, namesto verena, zaročena, béri verena, zvesta. — V »Kratkočasnik« namest tih demokratov béri tihih demokratov.